

rovfågelsträcket över Falsterbohalvön hösten 2000

*The raptor migration past the Falsterbo peninsula
in the autumn of 2000*

För femtonde året i följd studerades rovfågelsträcket i Falsterbo dagligen 1 augusti till 20 november. Kön och ålder bestämdes hos en stor del av fåglarna. Trots en hel del ostvindar under hösten blev totalsumman endast något lägre än fjolårets rekordsiffra, framför allt beroende på ett stort antal sparvhökar. Generellt var ungfågelsandelen lägre än 1999. Låga antal bokfördes främst för senhöstflyttarna duvhök och havsörn.

AV NILS KJELLÉN

ROVFÅGELSTRÄCKET i Falsterbo har studerats kontinuerligt under femton år, med ambition att bestämma kön och ålder hos så stor andel av fåglarna som möjligt. Bakgrund för projektet (Kjellén 1988) och resultat från de första fjorton åren (Kjellén 2000 och tidigare) har publicerats i Fåglar i Skåne och Anser. En utvärdering av de fem första åren redovisades i Ornis Scandinavica (Kjellén 1992) och olika arters koncentrationsgrad till Falsterbo diskuteras i Ornis Svecica (Kjellén 1997). De årliga variationerna i antal samt köns- och åldersfördelning behandlas av Kjellén 1998. Projektet leds av författaren och har under året saknat sponsring.

FÄLTARBETE Under perioden 1 augusti till 20 november kunde daglig bevakning av sträcket upprätthållas. Räkningar har skett från gryningen och så länge något påtagligt sträck noterats. Observationsplats har, främst på grund av vindriktningen, valts så att en så stor del av sträcket som möjligt kunnat studeras närmare. Detta innebar i vissa fall förflyttningar mellan olika observationsplatser under dagen. Den absoluta majoriteten av observationerna har dock bedrivits i området mellan Nabben och Fyren, alltid med start på den förstnämnda lokalen. Som räknare har främst författaren fungerat med Bengt Grandin, Louis Hansen och Pekka Westin som avlösare enskilda dagar. Under

tabell 1

ANTALET STRÄCKANDE ROVFÅGLAR av olika kategorier i Falsterbo hösten 2000.
Number of migrating raptors of different categories at Falsterbo in the autumn of 2000.

Art	Adulta			Juvenila			Honfärg.	Obest.	Totalt
	Hane	Hona	Summa	Hane	Hona	Summa			
Bivräk			2 865			659		200	3 724
Brun glada			7			0			7
Röd glada			178			605		267	1 050
Havsörn			7			1		1	9
Brun kärrhök	119	96	215			614	65	70	964
Blå kärrhök	54	46	100			83	44	3	230
Ängshök	1	1	2			5			7
Duvhök			0			0			0
Sparvhök	102	91	193	128	114	342		29 211	29 646
Ormvärk			1 274			799		13 830	15 903
Fjällvråk	156	164	492			82		112	686
Fiskgjuse	25	15	84			93		91	268
Tornfalk	47	29	95			360		125	580
Stenfalk	15	2	17			46	52	42	157
Lärfalk			2			26		9	37
Pilgrimsfalk	16	13	30	6	3	9		1	40

KARTAN VISAR de rovfågelsträcklokaler i Sverige och Danmark som diskuteras i texten.

säsongsavslutningen, 6-20 november, har dags-summor erhållits från Gunnar Roos, som sköter de standardiserade räkningarna i Naturvårdsverkets regi. Dessutom har ett antal besökande ornitologer hjälpt till under enstaka dagar. Alla inblandade tackas varmt för sin medverkan.

Siffror från Stevns klint, på den danska sidan av Sundet, har som vanligt tillhandahållits av Tim Andersen. Bevakningen vid Stevns var något sämre än flertalet år med räkningar 10 dagar i augusti, 11 dagar i september, 10 dagar i oktober samt den 3-4 november.

RESULTAT OCH DISKUSSION I tabell 1 redovisas det totala antalet köns- och åldersbestämda exemplar för alla regelbundna arter. Liksom tidigare år har de obestämda exemplaren fördelats efter bestämd procent i varje 10-dagarsperiod (se Kjellén 1988 för diskussion!). Totalantal och ungfågelsandel för de senaste två åren samt medelvärden för olika tidsperioder återfinns i tabell 2 medan tabell 3 redovisar mediandatum (det datum då 50 % av årets sträck passerat) för olika köns- och ålderskate-

tabell 2

STRÄCKANDE ROVFÅGLAR i Falsterbo 1986-2000; totalsummer och ungfågelsandel.
Totals and proportion of juveniles in migrating raptors at Falsterbo 1986-2000.

	1999	2000	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-00	% Juv 1999	% Juv 2000	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-00
Bivråk	5 522	3 724	4 937	5 784	4 626	4 400	14	18	11	13	9	11
Brun glada	7	7	7	8	6	7	14	0	10	10	9	7
Rödglada	1 183	1 050	693	360	694	1 026	82	73	78	83	76	75
Havsörn	19	9	10	7	14	10	68	11	33	36	36	29
Brun kärrhök	1 078	964	727	488	791	903	81	75	77	76	78	77
Blå kärrhök	180	230	206	258	173	187	82	48	61	59	57	66
Ångshök	10	7	10	9	11	10	70	71	55	46	51	68
Duvhök	13	0	40	28	70	21	100	-	97	96	95	100
Sparvhök	30 072	29 646	17 240	14 464	13 972	23 285	82	62	77	79	80	73
Ormvråk	18 502	15 903	11 432	11 290	10 410	12 595	56	46	45	38	44	53
Fjällvråk	254	686	780	1 120	741	479	17	15	21	25	19	19
Mi. skrikörn	1	3	4	6	4	3	0	0	0	0	0	0
Kungsörn	3	0	2	2	3	2	100	-	61	58	62	100
Fiskgjuse	413	268	252	200	275	282	71	52	54	49	51	60
Tornfalk	611	580	430	453	401	434	81	79	75	70	75	79
Aftonfalk	0	1	1	1	2	1	-	100	89	89	89	100
Stenfalk	262	157	199	221	173	202	89	75	85	88	86	82
Lärkfalk	58	37	41	43	45	35	93	92	87	89	84	86
Pilgrimsfalk	40	40	30	21	29	39	23	25	29	28	29	26
Totalt	58 228	53 312	37 042	34 763	32 440	43 922	62	50	55	54	54	58

gorier. I tabell 4 listas de tre bästa sträckdagarna för de vanligaste rovfågarna.

Extremt varm väderlek rådde från slutet av april till början av maj. Därefter blev det mer ostadigt, en vädertyp som sedan dominerade till och med juli. Delar av Sverige fick extrema regnmängder under sommaren, men de lokala skillnaderna var stora. Medan gnagarförekomsten i Norrland, som vanligt nuförtiden, låg på en relativt låg nivå, var tillgången längre söderut betydligt sämre än det goda året 1999. Augusti var årets varmaste månad, men gav även en del regn. De relativt svaga vindarna kom främst från västsektorn. Inledningen av september blev ostadig med växlande vindriktningar, medan ett högt tryck över Ryssland gav vindar mellan O och SO under senare delen av månaden. Oktobervädret var ovanligt mildt och vindarna kom framför allt från sydsektorn, oftast sydost. Den rekordmilda väderleken fortsatte hela november och inga frostinätker noterades under räkningsperioden. Novembervädret var generellt

ostadigt med flera lågt tryckspassager och vindar främst från sydväst. Trots till synes sämre förutsättningar under häckningssäsongen och en dominans av ostvindar under stora delar av hösten inräknades drygt 53 000 rovfåglar under hösten, vilket endast är något sämre än fjolårets rekordsiffror (Tab. 2). Ungfågelsandelen var generellt något lägre vilket bör spegla ett sämre häckningsutfall. Flertalet arter uppträdde i förhållandevis höga antal och man kan t.ex. notera relativt höga summer för de tre nordliga gnagarspecialisterna. Låga antal bokfördes främst för senhöstflyttare som duvhök och havsörn.

BIVRÅK *Pernis apivoris* Totalt endast 3063 adulta bivråkar utgör en förhållandevis låg siffra. Redan i slutet av juli noterades enstaka sträckare men endast ensiffriga dagssummer bokfördes under första halvan av augusti. Dock inföll sträcktoppen ovanligt tidigt med 1150 gamla fåglar den 23 augusti. Detta medförde det tidigaste medianda-

tabell 3

MEDIANDATUM för olika köns- och ålderskategorier 1986-2000.

Median date of different sex and age categories 1986-2000.

	1999	2000	MEDEL Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-00
Bivrråk, ad	29 aug	23 aug	27 aug	27 aug	27 aug	28 aug
Bivrråk, juv	12 sep	14 sep	13 sep	11 sep	13 sep	14 sep
Brun glada, ad	5 sep	25 aug	3 sep	9 sep	28 aug	4 sep
Brun glada, juv	5 okt	-	20 sep	9 sep	23 sep	29 sep
Röd glada, ad	14 okt	15 okt	8 okt	2 okt	12 okt	10 okt
Röd glada, juv	6 okt	13 okt	29 sep	27 sep	27 sep	3 okt
Havsörn, äldre	24 okt	30 sep	13 okt	11 okt	18 okt	10 okt
Havsörn, juv	16 okt	18 okt	11 okt	24 sep	22 okt	17 okt
Brun kärrhök, hane	4 sep	31 aug	4 sep	4 sep	4 sep	4 sep
Brun kärrhök, hona	25 aug	26 aug	31 aug	30 aug	30 aug	1 sep
Brun kärrhök, juv	26 aug	26 aug	28 aug	30 aug	26 aug	27 aug
Blå kärrhök, hane	13 okt	7 okt	23 sep	22 sep	16 sep	1 okt
Blå kärrhök, hona	7 okt	28 okt	14 sep	8 sep	11 sep	24 sep
Blå kärrhök, juv	14 okt	18 okt	8 okt	30 sep	9 okt	17 okt
Ängshök, hane	23 aug	26 aug	23 aug	25 aug	20 aug	23 aug
Ängshök, hona	20 aug	9 aug	20 aug	23 aug	23 aug	13 aug
Ängshök, juv	23 aug	25 aug	26 aug	25 aug	28 aug	25 aug
Duvhök, ad hane	-	-	31 okt	4 nov	1 nov	16 okt
Duvhök, juv hane	18 okt	-	28 okt	30 okt	24 okt	29 okt
Duvhök, juv hona	17 okt	-	27 okt	22 okt	25 okt	29 okt
Sparvhök, ad hane	29 okt	29 okt	23 okt	19 okt	23 okt	26 okt
Sparvhök, ad hona	13 okt	27 okt	16 okt	13 okt	15 okt	19 okt
Sparvhök, juv hane	5 okt	14 okt	28 sep	27 sep	23 sep	3 okt
Sparvhök, juv hona	1 sep	5 sep	5 sep	7 sep	3 sep	5 sep
Ormvrråk, ad	14 okt	15 okt	4 okt	28 sep	4 okt	10 okt
Ormvrråk, juv	15 okt	17 okt	14 okt	10 okt	15 okt	17 okt
Fjällvrråk, hane	14 okt	23 okt	9 okt	8 okt	8 okt	13 okt
Fjällvrråk, hona	14 okt	23 okt	9 okt	3 okt	6 okt	14 okt
Fjällvrråk, juv	3 nov	27 okt	14 okt	10 okt	11 okt	21 okt
Fiskgjuse, hane	31 aug	23 aug	26 aug	25 aug	27 aug	27 aug
Fiskgjuse, hona	18 aug	14 aug	20 aug	-	21 aug	20 aug
Fiskgjuse, juv	29 aug	26 aug	29 aug	29 aug	28 aug	29 aug
Tornfalk, hane	11 sep	17 sep	11 sep	7 sep	11 sep	14 sep
Tornfalk, hona	1 sep	26 aug	2 sep	1 sep	7 sep	29 aug
Tornfalk, juv	2 sep	12 sep	7 sep	5 sep	8 sep	8 sep
Stenfalk, hane	3 okt	28 okt	30 sep	4 okt	26 sep	2 okt
Stenfalk, hona	2 sep	10 sep	2 sep	26 aug	3 sep	4 sep
Stenfalk, juv	1 okt	17 sep	21 sep	21 sep	19 sep	24 sep
Lärkfalk, ad	20 aug	23 aug	29 aug	27 aug	31 aug	28 aug
Lärkfalk, juv	7 sep	17 sep	10 sep	9 sep	12 sep	11 sep
Pilgrimsfalk, ad hane	15 sep	29 aug	7 sep	6 sep	5 sep	9 sep
Pilgrimsfalk, ad hona	27 sep	8 sep	11 sep	-	6 sep	17 sep
Pilgrimsfalk, juv hane	7 okt	23 sep	23 sep	20 sep	19 sep	30 sep
Pilgrimsfalk, juv hona	9 okt	25 sep	6 okt	1 okt	11 okt	3 okt

tabell 4

DE TRE BÄSTA STRÄCKDAGARNA i Falsterbo 2000 för de vanligare rovfågarna.
The three best days at Falsterbo in autumn 2000 in the most common raptors.

	Antal	Dag	Antal	Dag	Antal	Dag(ar)
Bivråk	1 150	23 aug	314	25 aug	261	31 aug
Glada	333	15 okt	155	14 okt	121	23 sep
Brun kärrhök	154	26 aug	106	13 aug	80	25 aug
Blå kärrhök	16	3 nov	15	7 okt	12	27 & 28 okt
Sparvhök	2 333	2 nov	2 313	27 okt	1 602	1 nov
Ormvråk	5 155	18 okt	2 196	15 okt	1 465	14 okt
Fjällvråk	102	23 okt	79	3 nov	78	28 okt
Fiskgjuse	32	26 aug	22	14 aug	20	25 aug
Tornfalk	49	26 aug	29	30 sep	27	23 sep
Stenfalk	13	9 sep	10	15 sep	8	10 sep / 7 okt
Lärfalk	4	14 sep	4	20 sep	3	3 dagar

tumet hittills, även om den årliga variationen är förhållandevis liten (Tab. 3). En hona från Hal-land försedd med satellitsändare, som fick två ungar flygga, passerade troligen sydvästra Skåne den 23 augusti. Detta visar att även fåglar som lyckats med häckningen kan sträcka i den tidiga adult-toppen och inte väntar till "ungfågelsträcket" i september. En mindre topp dominerad av adulta passerade kring månadsskiftet augusti/september. Därefter övervägde ungfågarna helt med som mest 163 ex den 14 september och 151 ex följande dag. Mediandatum inföll därmed endast en dag senare än motsvarande datum för hela perioden (Tab.3). Enstaka ungfåglar passerade sedan fram till den 17 oktober. Sammanlagt 661 juvenila motsvarar en ungfågelsandel på 18 %, vilket är den tredje högsta under serien och klart över medel (Tab. 2). Siffran sjunker dock till 13 % om vi istället relaterar den till medeltalet adulta sträckare under femtonårsperioden.

Liksom 1999 producerades inga ungar i studieområdet i Dalsland (Ilmo Södergren in lit.), men bivråkarna har uppenbarligen lyckats bättre i andra delar av landet. En studie av medelvärdena för olika femårsperioder i tabell 2 antyder en kraftigare minskning av antalet sträckare i Falsterbo mellan den första och andra perioden, jämfört med en mindre nedgång från början till slutet av 90-talet.

Vid Stevns klint räknades totalt 1764 bivråkar med som mest 709 ex toppdagen 23 augusti. Även i övrigt låg dagssiffrorna generellt klart under motsvarande från Falsterbo.

BRUN GLADA *Milvus migrans* Den 13 augusti sträckte två adulta bruna glador ut vid Nabben. Därefter passerade äldre fåglar 23, 25, 26 och 30 augusti samt en efterslämrare den 23 september. Av dessa var exemplaret den 30 augusti en fjolårsfågel (2K). Septemberfågeln hade relativt ljus dräkt och ovanligt stora vita handpennbasfläckar under, vilket sannolikt indikerar ett östligt ursprung.

Totalt sju bruna glador ligger klart under medel och generellt har årssiffrorna minskat sedan slutet av 1980-talet. Hela fem av årets bruna glador bokfördes insträckande vid Stevns klint på den danska sidan. För fyra individer finns tidpunkterna för både in och utsträck bokförda. Dessa använde 27, 43, 33 resp. 26 minuter för att flyga de 25 kilometer som utgör närmaste avstånd mellan platserna. Detta innebär att fåglarna flög med en hastighet mellan 35 och 58 km/tim om vi inte tar hänsyn till rådande vindförhållanden. Den snabbaste fågeln hade hjälp av måttlig ostvind.

RÖD GLADA *Milvus milvus* Det av WWF stödda gladprojektet avslutades 1998 (Kjellén 1999).

RÖD GLADA

Emellertid har fortsatta studier av Per-Olof Andersson och Hannes Odeén möjliggjort kontroll av häckningen för sammanlagt 39 par inom den tidigare provytan under året. Dessa producerade i genomsnitt 1,77 flygga ungar per påbörjad häckning trots att 18 % av häckningarna misslyckades. Siffrorna ligger nära genomsnittet för perioden 1987-1998 (Kjellén 1999).

Redan den 27 juli registrerades en insträckande glada på den danska sidan, men bortsett från 21 ex den 13 augusti var antalet utsträckande fåglar mycket lågt i Falsterbo den första månaden. Inte förrän i slutet av september ökade antalen med en första topp på 121 ex den 23:e och drygt 50 ex vardera de två följande dagarna. Närmare hälften av årets sträckare passerade på endast två dagar med 155 ex den 14 oktober och 333 ex följande dag, vilket utgör nytt dagsrekord. Båda dagarna var det något disigt på morgonen, men sikten förbättrades efterhand. Flertalet glador sträckte därför efter kl. 11. Rekorddagen rädde en svag sydostvind som efterhand ökade till måttlig. Bortsett från 32 ex den 18 oktober och 53 ex den 6 november var antalen låga under senhösten.

Årsumman på 1050 sträckare är den näst högsta hittills (Tab. 2) och ännu syns inga tecken till avmattning i den generella populationstillväxten. På den danska sidan bokfördes 379 glador med som mest 152 ex den 15 oktober, då räkningen

missgynnades av dimmig väderlek. Generellt var dagssummorna förhållandevis låga jämfört med Falsterbos.

Den sena sträcktoppen ledde till mediandatum 13 respektive 15 oktober för ungfåglar och adulta, vilket är fjorton respektive sju dagar senare än genomsnittet (Tab. 3). En generell senareläggning av sträcket har ägt rum under perioden, liksom för ett antal andra rovfåglar. Ungfågelsandelen på 73 % utgör en jämförelsevis låg siffra, men faller in i en trend mot lägre andel juvenila i Falsterbo (Tab. 2). Majoriteten av de adulta gladorna tillbringar vintern i Skåne där vinterbeståndet numera sannolikt överstiger 1000 fåglar. En ökande andel äldre glador i Falsterbo beror antingen på att fler ungfåglar väljer att övervintra, eller mer troligt att fler äldre glador lämnar landet på grund av ökad konkurrens om vinterfödan i Skåne.

HAVSÖRN *Haliaeetus albicilla* Det svenska beståndet av havsörn fortsätter att öka och 1999 fanns 180 kända par (Helander 2000). Det mest remarkabla under år 2000 var väl den första lyckade häckningen i Skåne i modern tid (Axelsson 2000). Även om flertalet övervintrar längre norrut så speglas beståndsuppgången i generellt ökande sträckssiffror i Falsterbo, med ny rekordnotering på 19 ex hösten 1999. Sannolikt som en följd av att fler stannade längre norrut denna rekordmilda höst registrerades endast nio utsträckare vid Nabben. Under september passerade fyra utspridda yngre subadulta örnar, medan endast en ungfågel sågs under följande månad. Ofta noteras mindre toppar i samband med frosträtter i oktober, men dessa uteblev helt i år. I november räknades fyra havsörnar, varav två var adulta. De fåtaliga gamla örarna som ses i Falsterbo sträcker generellt senare än yngre fåglar. Dock blir skillnaden endast två dagar om vi jämför juvenila med samtliga äldre fåglar (subadult + adulta) under hela femtonårs-serien (Tab. 3). På den danska sidan registrerades två havsörnar av vilka en 4-5k den 15 oktober inte sågs i Falsterbo.

SMUTSGAM *Neophron percnopterus* Första observationen av smutsgam i Falsterbo var en adult fågel som vände över Ljungen den 29 augusti 1976. Det dröjde således 24 år innan nästa fynd gjordes. Den yngre subadult (2 el. möjl. 3K) gam som setts på flera platser i Sverige i maj-

juli var nere och vände över halvön såväl 24 som 26 juli. Därefter flög den uppenbarligen tillbaka till Öland, där den setts strax före observationerna i Falsterbo, för att stanna några dagar. Den goda sträckdagen 13 augusti sträckte smutsgamen snabbt förbi Kanalen 11.38 och sågs försvinna ut över sundet vid Nabben. Fågeln sågs inte från Stevns klint, men det förefaller ändå troligt att den lämnade landet denna dag.

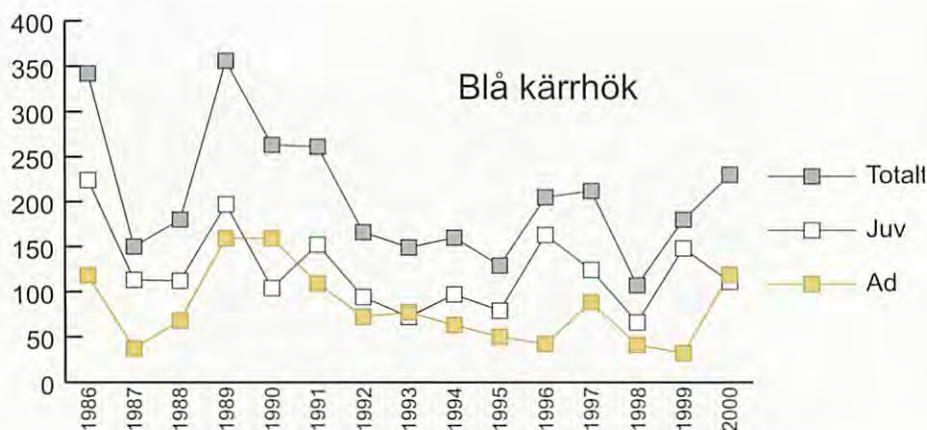
BRUN KÄRRHÖK *Circus aeruginosus* Redan i juni-juli sågs enstaka utsträckande bruna kärrhökar vid Nabben av andra observatörer. Kanske är det främst yngre icke-häckare som vänder söderut så tidigt. I början av augusti var antalen låga fram till en tidig topp på 106 ex den 13:e. Därefter en jämn och gles passage fram till 25-26 augusti då 80 respektive 154 bruna kärrhökar räknades. Antalen på den danska sidan var generellt betydligt

lägre men toppdagen räknades 156 ex där, en ovanligt god överensstämmelse. Sträcket fortsatte hela september med 58 ex den 1:e och 33 ex den 14:e som högsta siffror. Som en följd av den varma väderleken registrerades enstaka fåglar under hela oktober med årets sista, en skadad hona, den 5 november. Årsumman stannade på 964 vilket endast överträffas av fjolårets rekordsiffra (Tab. 2). Vid Stevns klint summerades 445 ex vilket endast utgör 46 % av Falsterbos som en följd av förhållandevis dålig täckning. Det finns för närvarande inga riktiga tecken till avmattning i beståndstillväxten.

Det kan tyckas paradoxalt att glada och brun kärrhök, som huvudsakligen jagar i jordbrukslandskapet, ökar medan flertalet andra jordbrukssanknutna fågelarter minskar (Svensson 2000 och tidigare).

FOTO: TOMASHANSEN

FIGUR 1. Sträcket av blå kärrhök i Falsterbo 1986-2000 uppdelat på adulta och juvenila.
The migration of Northern Harrier at Falsterbo 1986-2000 with adults and juveniles separated.

Sträcktoppen i slutet av augusti inföll förhållandevis tidigt och mediandatum för samtliga kategorier ligger 2-5 dagar tidigare än genomsnittet (Tab. 3). Den jämförelsevis höga ungfågelsandelen hos brun kärrhök visar att ungfågarna är mer koncentrerade till Falsterbo än de adulta, som förefaller sträcka på en bredare front. Även om årets ungfågelsandel på 75 % ligger under medel (Tab. 2), är det således inte säkert att ungpåproduktionen varit väsentligt sämre än året innan då andelen var 81 %. Flertalet år har honorna dominerat bland de adulta sträckarna, varför årets 47 % ligger åtta procent under genomsnittet. Detta beror i alla fall knappast på den tidiga sträcktoppen, då hanarna generellt passerar senare. Bland årets hanar utgjordes hela 23 % av fjolårsfåglar (2K), jämfört med 6 % för de mer svårbestämda honorna. Fjolårshanarna passerade i genomsnitt en dag senare än övriga hanar, medan mediandatum för de yngre honorna inföll nio dagar tidigare än för de andra honorna. Generellt bland rovfågarna gäller att subadulta fåglar, vilka normalt inte häckar, sträcker söderut före de adulta.

BLÅ KÄRRHÖK *Circus cyaneus* Från att tidigare ha häckat med enstaka par även i södra Sverige, inklusive Skåne, är den blå kärrhöken numera i princip helt knuten till det norrländska skogslandet. Julifynd i Skåne görs inte varje år och en vändande hona den 24:e får antas vara en kringströ-

vande icke-häckare. Den första sträckaren bokfördes dock redan den 4 augusti och följdes av ytterligare två fram till den 10:e. Ytterligare 20 blå kärrhökar senare under månaden var samtliga adulta. Flertalet år ses den första ungfågeln första veckan i september men i år dröjde det ända till den 12:e. Som en följd av ostvindarna eller möjligen värmen var antalen i september föga imponerande. Trots att utsträckare bokfördes under 18 olika dagar inskränkte sig månadens toppnotering till sju fåglar. En jämn och gles passage fortsatte under oktober och bortsett från 15 ex den 7:e räknades de högsta siffrorna mot slutet av månaden. Av hela 66 blåhökar i november räknades 16 ex den 3:e. Den sena sträcktoppen ledde till ovanligt sena mediandatum för samtliga kategorier (Tab. 3). Detta förstärker trend till senareläggning av sträcket som registrerats under femtonårsserien.

Sälunda har mediandatum för ungfågarna förskjutits från 30 september i slutet av 1980-talet, via 9 oktober i början av 1990-talet, till 17 oktober de senaste fem åren (Tab. 3). Detta innebär en senareläggning av sträcket med två och en halv vecka och en motsvarande förskjutning kan iakttas hos de adulta kärrhökarna. Sannolikt är den primära orsaken att höstarna generellt blivit varmare och inte t.ex. att häckningen förskjutits tidsmässigt. Mindre senareläggningar åt samma håll kan även ses hos andra kortflyttare som glada, ormrör och fjällvråk (Tab. 3). Detta talar för att dessa arter

inte är stressade av att komma först till en bra övervintringsplats, vilket föreslagits för tropikflyttare som ju normalt lämnar våra breddgrader långt innan födan tryter (Kerlinger 1989, Kjellén 1992).

Antalet sträckare i Falsterbo under perioden framgår av Figur 1 medan ungfågelandelen olika år redovisas i Figur 2. Generellt minskade antalet från ungefär 350 sträckare 1989 till drygt 100 nio år senare. Därefter ökade antalet igen till årets 230 ex. Emellertid fortsatte antalet adulta att minska fram till 1999, för att sedan stiga markant i år. Detta innebär att fler adulta än ungfåglar räknades in, vilket bara hänt två gånger tidigare (Fig. 1 och 2). Även om ungfågarna koncentreras något mer än adulta till Falsterbo (Kjellén 1997) förefaller ungfågelsandelen spegla häckningsresultatet i Norrland (Kjellén 1998). Detta skulle innebära att häckningsresultatet var klart bättre 1999 än 2000 även om fler individer räknades det senare året. Varför sträckte det då förhållandevis fler adulta fåglar i år? Min gissning är att de dominerande ostvindarna ledde till en förhållandevis högre andel gamla fåglar än 1999 som helt dominerades av västvindar (jämför fjällvråk nedan). Även hösten 1993, med hög andel adulta fåglar, dominerades

av ostvindar. Allmänt uppges fluktuationen i sorktäthet mellan olika år ha minskat i Norrland sedan början av 1980-talet. Främst har toppår saknats, men även extrema bottenår (Sveriges Natur 2001-1). Detta är säkert den främsta orsaken till minskande sträckesiffror hos gnagarspecialisterna blåhök och fjällvråk.

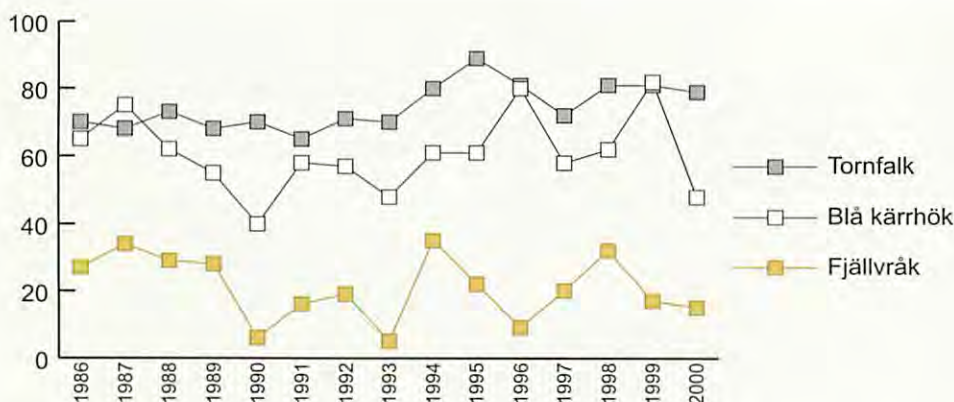
Vid Stevns räknades totalt 81 blå kärrhökar vilket utgör drygt en tredjedel av antalet i Falsterbo och liksom hos föregående art är andelen jämförelsevis låg. Normalt sträcker klart fler gamla honor än hanar i Falsterbo och årets 54 % ligger fyra procent under genomsnittet för femtonårsserien.

ÄNGSHÖK *Circus pygargus* Den 27 juli sågs en hane och en hona på Skanörs ljung vilka dock inte kom med i sträckprotokollet. Enstaka par har häckat i nordöstra Skåne de senaste åren men totalt rapporterades endast 9 par utanför Öland 1999, vilket utgör en nedgång sedan mitten av 1990-talet (Tyrberg 2000). I Danmark där arten nästan enbart häckar på Jylland verkar beståndet ha varit relativt stabilt i storleksordningen 35-50 par sedan 1970-talet (Jørgensen 1998). Antalet sträckare i Falsterbo har legat rätt stabilt under perioden

FOTO: JAN MEJLIND

BLÅ KÄRRHÖK

FIGUR 2. Ungfågelsandel av blå kärrhök, fjällvråk och tornfalk i Falsterbo 1986-2000.
Proportion of juveniles in Northern Harrier, Rough-legged Buzzard and Eurasian Kestrel at Falsterbo 1986-2000.

(Tab. 2), även om siffrorna antyder en viss ökning i början av 1990-talet och en liten minskning därefter. Årets sju fåglar ligger dock klart under medel. Ensamma ängshökar sträckte 9, 16, 21 och 25 augusti, medan 3 fåglar bokfördes den 26 i samma månad. Dessa utgjordes av en gammal hane, en gammal hona och fem ungfåglar. Att ungfågelandelen därmed hamnade över genomsnittet (Tab. 2) går knappast att dra några slutsatser av i ett så litet material.

Ängshöken är den rovfågel där andelen av sträckarna i Falsterbo som observeras vid Stevns klint är lägst (22 %). Det är därför förvånande att man även på den danska sidan räknade sju sträckare under hösten. En närmare titt på tider och åldersfördelning visar emellertid att endast två av dessa även sågs i Falsterbo, trots att tre ex observerades på båda lokalerna den 26 augusti! Vid Stevns observerades totalt fyra hanar och tre ungfåglar. Slutsatsen blir att arten generellt sträcker på bred front och är svårräknad från en enstaka punkt.

STÄPPHÖK *Circus macrourus* Även i år sågs en ungfågel vilken sträckte ut vid Fyren den 15 september. Tidpunkten är typisk, då arten generellt uppträder senare än ängshöken. Därmed har totalt 14 stäpphökar bestämts under femtonårsperioden, samtliga hanar eller ungfåglar.

DUVHÖK *Accipiter gentilis* Inte en enda duvhök registrerades i Falsterbo under hösten. Även om den milda hösten kan ha gjort att duvhökarna var mindre benägna att lämna Sverige utgör detta fortsättningen på en negativ trend. De årliga variationerna har varit förhållandevis stora, men grovt sett ökade antalen från i genomsnitt 28 ex i slutet av 1980-talet till 70 ex i början av 1990-talet för att sedan rasa till 21 ex de senaste fem åren, med de lägsta siffrorna de två sista åren (Tab. 2). Hur ska man då tolka dessa siffror? Duvhöken är till stor del stannfågel där nordliga häckare är mer flyttningbenägna och adulta mer stationära än ungfågarna. Vidare visar ringåterfynd att såväl unga som gamla honor generellt övervintrar längre norrut än motsvarande kategori hanar (Haukioja & Haukioja 1970, Mueller m fl 1977). Detta förklarar varför det huvudsakligen är unga hanar som sträcker i Falsterbo. Ringmärkningen visar att såväl svenska som norska och finska duvhökar uppträder i Skåne vintertid. Det är alltså inte nödvändigtvis svenska fåglar som sträcker i Falsterbo. Att antalet sträckare ökar här kan såvitt jag ser det endast bero på att beståndet i Fennoskandinavien ökar och/eller att unggproduktionen varit god. Om beståndet minskar räcker markerna norr om Falsterbo till för att försörja samtliga fåglar vintertid, varför utflyttningen mer eller mindre uteblir. Även om antalen i Falsterbo är små i förhållande till häckbeståndet

bör den kraftiga nedgången de senaste åren rimligen spegla en lägre population i hela eller delar av Fennoskandinavien. En möjlig förklaring till den snabba uppgången följde av en snabb minskning i Falsterbo skulle kunna vara att rävskabben gjorde att näringsunderlaget, främst skogshöns, ökade under en period vilket då gynnat duvhöken, men att det sedan blivit sämre när räven återkommit. Jag har dock inte hittat några data som stöder detta.

Från Sverige finns tyvärr inga bra inventeringsdata från häckningssäsongen. De fåtaliga observationerna från häckfågeltaxeringen antyder en ökning de senaste åren medan vinterräkningarna visar en minskning under samma tidsperiod som i Falsterbo (Sören Svensson muntl.). Rytman (1999) har beräknat populationsstorleken baserat på fångst/återfångst av ringmärkta fåglar. Efter samtal med de ringmärkare som märker flest duvhökar anser han att duvhöken minskat de senaste

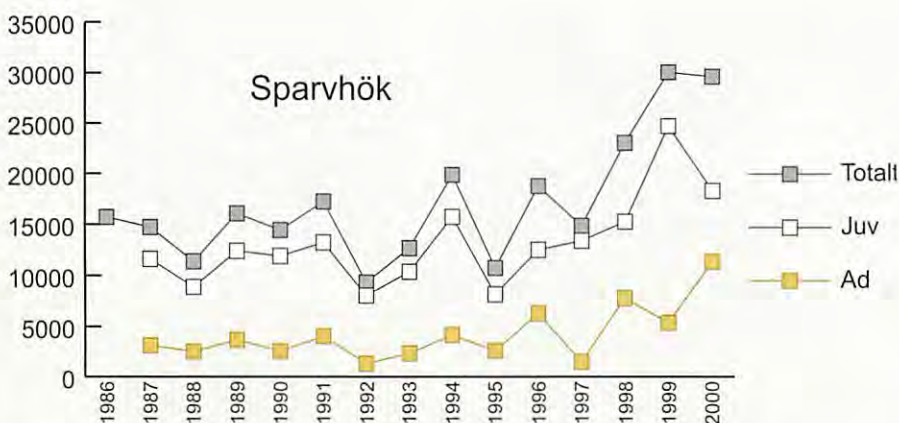
DUVHÖK

åren. Detta stöds av en halvering av antalet ringmärkta ungar från början till mitten av 1990-talet. Vidare har antalet märkta vuxna duvhökar vid fasanerier, främst i Skåne, minskat med 20 % mellan perioderna 1992-94 och 1995-98. Orsaken till nedgången anser Rytman var att det moderna skogsbruket inte sparar tillräckligt med gamla träd som boträd samtidigt som flertalet bytesdjur är sällsyntare i yngre skogar. Detta påverkar säkert arten negativt, men det torde vara en mer långsiktig förändring och jag har svårt att tro att det skett någon mer påtaglig ändring av skogsbruket just de senaste tio åren. Den kraftiga nedgången under

den senaste femårsperioden stöds av en allmän minskning i Finland (Taivalmäki m. fl. 1999), där man inventerar rovfågeln årligen i stora provytor spridda över landet. En allmän nedgång, som skylls på en minskad areal äldre skog, anses också ha skett i Norge trots att arten fredades 1971 (Nygård m. fl. 1998). Det finns således relativt samstämmiga uppgifter som stöder en nedgång av duvhökspopulationen i Fennoskandinavien i sen tid.

SPARVHÖK *Accipiter nisus* Den kraftiga ökningen av antalet sträckare står sig och totalt räknades nästan 30 000 vilket endast ligger obetydligt under fjolårets rekordnotering (Tab. 2). Själva sträckförloppet var dock rätt annorlunda med en kraftig topp mot slutet av säsongen. Som vanligt var antalen blygsamma vid säsongstarten men från den 13 augusti räknades tresiffriga antal flera dagar. En mindre topp inföll 25-26 augusti med 696 respektive 909 utsträckande. Antalen var sedan relativt blygsamma hela september med en ovanligt jämn passage. Högsta siffra var 939 ex den 11:e och framförallt saknades den ofta kraftiga toppen av unga hanar i slutet av månaden. Sträcket fortsatte sedan på samma sätt fram till slutet av oktober, med tresiffriga tal flertalet dagar. Därefter ökade antalen i stället för att, som flertalet år, avta. Riktigt sprut var det 26-27 oktober med 1388 respektive 2313 sparvhökar samt 1-3 november med 1602, 2333 resp. 1051 sträckare. Sedan minskade antalen successivt och de sex senaste räkningsdagarna bokfördes under 200 sparvhökar sammanlagt. Det kändes alltså inte som om något av vikt hände efter säsongsavslutningen den 20 november även en extremt mild höst som denna, vilket även gäller övriga arter. Allmänt sett dominerade sparvhöken ännu mer än 1999, med 56 % av totalantalet sträckande rovfåglar (Tab. 2). Sämre bevakning vid Stevns under senhösten bidrog till att höstens 5917 sparvhökar endast utgör 20 % av Falsterbosiffran mot normalt ungefär det dubbla. Förutom en septembertag låg också dagssiffrorna klart under Falsterbos.

Medan de unga honorna hade ett normalt mediandatum den 5 september, kulminerade övriga kategorier ovanligt sent (Tab. 3). I hela materialet finns framförallt en tendens till senare passage av adulta sparvhökar, såväl hanar som honor. Efter som honorna generellt sträcker tidigare får den

FIGUR 3. Sträckket av sparvhök i Falsterbo 1986-2000 uppdelat på adulta och juvenila.
The migration of Eurasian Sparrowhawk at Falsterbo 1986-2000 with adults and juveniles separated.

sena sträcktoppen antas vara huvudanledningen till att hanarna dominerade bland såväl adulta (53 %) som juvenila (56 %). Normalt råder en jämnare könsfördelning. En annan följd av den sena sträcktoppen är att ungfågelsandelen var rekordlåg med 62 %. Eftersom ungfågeln koncentreras mer till Falsterbo än de adulta (Kjellén 1997) innebär detta inte automatiskt att ungproduktionen var extremt dålig. Då det emellertid sträckte 24 700 ungfåglar 1999 mot 18 300 i år (Fig. 3) kan man väl förmoda att häckningen gick bättre i fjol. Efter att ha varierat förhållandevis lite de första tio åren har antalet utsträckande gamla sparvhökar därefter uppvisat större svängningar (Fig. 3). Såväl 1996 som 1998 och 2000, då andelen adulta var hög, kännetecknades av en rejäl sträcktopp under senhösten. Dessa tre höstar var alla klart varmare än normalt. Kallluftgenombrott i början eller mitten av oktober leder ofta till massivt utsträck av såväl rovfåglar som andra arter och därefter kan det bli rätt tomt. Det förefaller orimligt att väsentligt fler adulta sparvhökar skulle lämna Sverige varma höstar så det handlar nog om att koncentrationen till Falsterbo av någon anledning blir högre. Det verkar som om uppträdandet i Falsterbo i viss mån gynnas av blåst och disigt väder medan sträcket i klart och lugnt väder går på högre höjd och bredare front. Dominansen av ostvindar i år skulle möjligen kunna ha lett till att fler sparvhökar längre österifrån, i första hand Finland, pas-

serar Falsterbo. Höstarna 1996 och framförallt 1998 dominerades emellertid av västvindar vilket talar emot en sådan tolkning.

ORMVRÅK *Buteo buteo* Trots ostvindarna så hade även ormvårken ett bra år med totalt 15 903 sträckare, vilket utgör den näst högsta siffran under perioden (Tab. 2). Detta trots att ungfågelsandelen (46 %) var normal, vilket indikerar att ungproduktionen var klart sämre än det goda året 1999, då åldrarna är ungefär lika koncentrerade till Falsterbo (Kjellén 1997). Den svagt negativa trenden under 1990-talet bröts därmed rejält mot slutet och genomsnittet för den senaste femårsperioden ligger över de två föregående (Tab. 2).

Antalen i augusti var som vanligt låga, men även under september uppträdde ormvårken ovanligt sparsamt, kanske som en följd av dominerande ostvindar. De högsta siffrorna inskränkte sig till 251 ex den 5:e och 192 ex den 23 september. En mindre topp kom under första oktoberveckan då maximalt 815 ex räknades den 4:e. I mitten av månaden klarnade det upp även om det fortfarande var varmt. Den 14:e sträckte 1465 ormvårkar, vilket följdes av 2196 följande dag. Många vråkar vände även dessa dagar, men trots relativt disigt väderlek fortsatte passagen med 1232 sträckare den 17 oktober och årsbästa på 5155 ex följande dag. Denna dag fanns en ström av sträckande ormvårkar på relativt låg höjd från 07.30 ända fram till

15.30. I början vände många men från 12.00 ökade intensiteten och utsträckket försköts upp mot Fyren för att senare åter dra ner mot Nabben. På grund av lokala dimmoln under stora delar av dagen räknades endast 1516 vid Stevns klint denna dag. Efter toppdagen var antalen blygsamma fram till en mindre topp kring månadsskiftet oktober/november. Efter 258 ex den 6 november räknades totalt endast 20 utsträckande vråkar.

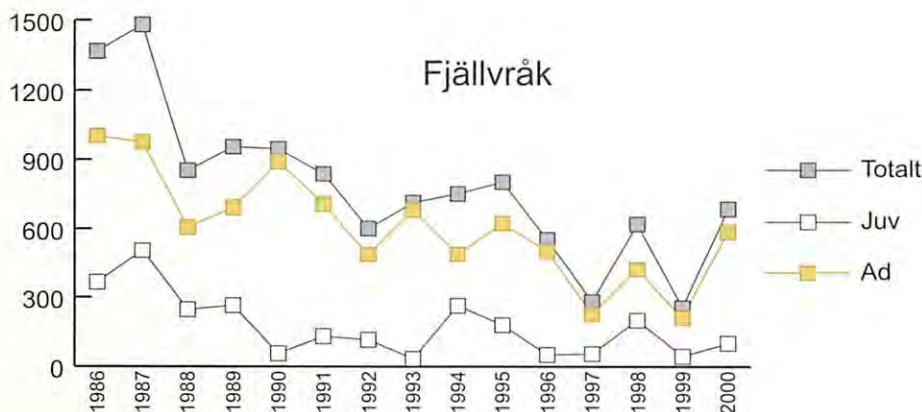
Dagssiffrorna på den danska sidan var ovanligt låga och årsumman på 4917 ex utgör endast 31 % av Falsterbos. Att inte alla vråkar använder denna route visas av en adult hane som försetts med satellitsändare på häckplatsen i Västmanland under sommaren. Den 11 oktober blåste en frisk sydostvind och endast 43 ormvråkar räknades i Falsterbo. Vid sjutiden på morgonen satt hanen från Västmanland strax nordost om Klippan. Halv tio befann den sig strax nordväst om Helsingör efter att ha korsat sundet norr om Helsingborg. Generellt gynnar ost- och sydostvindar utsträck över norra Öresund jämfört med Falsterbo.

Sträcktoppen i mitten av oktober innehöll en ovanligt hög andel adulta varför mediandatum för de gamla fåglarna den 15:e inföll elva dagar senare än medel. Detta innebär endast två dagar innan medianen för ungfågarna, mot normalt tio dagars differens (Tab. 3). Den allmänna senareläggningen av sträcket håller i sig och är mycket markant om man jämför med 1950-talet då sträcktoppen oftast inföll i slutet av september (Ulfstrand m. fl.

1974). Allmänt förefaller sträcktoppen hos de kortflyttande rovfågarna infalla senare varma höstar.

FJÄLLVRÅK *Buteo lagopus* Inte förrän den 19 september noterades den första fjällvråken och totalt bokfördes extrem låga 5 ex under månaden. Vissa år infaller en rejäl sträcktopp redan i slutet av september. Inte heller i början av oktober noterades några högre antal. I samband med ormvråkstoppet i mitten av månaden räknades som mest 40 ex den 18:e och man såg fram emot en ny bottennotering. Så blev emellertid inte fallet utan ovanligt många fjällvråkar passerade i slutet av oktober och början av november. Som mest räknades 102 ex den 23 oktober följt av 79 ex så sent som den 3 november och ytterligare tre dagar med 75-78 sträckare i slutet av oktober. Totalsumman 686 ex innebär ett rejält hopp uppåt i den fallande serien under femtonårsperioden (Tab. 2, Fig. 4). Minskningen är med stor sannolikhet en följd av svikande näringsunderlag i form av gnagare (*Sveriges Natur* 2001-1).

Trots den förhållandevis höga årsiffran var emellertid ungfågelsandelen relativt låg (Tab. 2), vilket visar på en fortsatt dålig föryngring. Att ungfågelsandelen generellt ligger betydligt under motsvarande andel hos de båda övriga nordliga gnagarspecialisterna, blå kärrhök och tornfalk (Fig. 2), beror främst på att de juvenila koncentreras mer till Falsterbo jämfört med adulta hos dessa arter (Kjellén 1997). Höstens förhållandevis höga antal

FIGUR 4. Sträcket av fjällvråk i Falsterbo 1986-2000 uppdelat på adulta och juvenila.
The migration of Rough-legged Buzzard at Falsterbo 1986-2000 with adults and juveniles separated.

adulta fjällvråkar är sannolikt främst en effekt av att de dominerande ostvindarna gjorde att fler fåglar sträckte ut via Nabben i stället för som vanligt längre österut i Sverige. Det bör i så fall inte tolkas som en populationsuppgång.

Liksom för flertalet kortflyttare var sträcktoppen ovanligt sen med mediandatum ungefär två veckor senare än normalt för de olika kategorierna (Tab. 3). I linje med en relativt låg ungfågelsandel 1999 var andelen 2K-fåglar extremt låg (3 %). Bland de adulta fjällvråkarna dominerade honorna med 52 %, vilket överensstämmer med genomsnittet för hela perioden. Vid Stevns klint medförde relativt dålig bevakning att summan slutade på 190 fjällvråkar. Som mest räknades 82 ex den 28 oktober jämfört med 78 i Falsterbo.

MINDRE SKRIKÖRN *Aquila pomarina*

En subadult mindre skrikörn vände över halvön den 4 augusti, följd av en adult fågel den 17 augusti och en subadult den 11 september. Troligen var tre olika fåglar inblandade även om ingen sågs sträcka ut eller noterades insträckande på den danska sidan. Efter höga antal ett par år i slutet av 1980-talet har antalet mindre skrikörnar i Falsterbo successivt minskat något (Tab. 2). Fortfarande har ingen ungfågel iakttagits!

STÖRRE SKRIKÖRN *Aquila clanga* Till skillnad från den mindre släktingen har observationerna av större skrikörn i Falsterbo snarast ökat något de senaste åren. Detta är något förvånande eftersom arten uppges minska som häckfågel i Östeuropa. Den 14 september sträckte en subadult örn ut målmedvetet vid Fyren. Att den inte sågs vid Stevns klint beror på att bevakning saknades denna dag. Därefter snurrade en 2K-fågel över halvön såväl 14 som 15 och 17 oktober utan att ses vidare. Två individer överensstämmer med genomsnittet för den senaste femårsperioden.

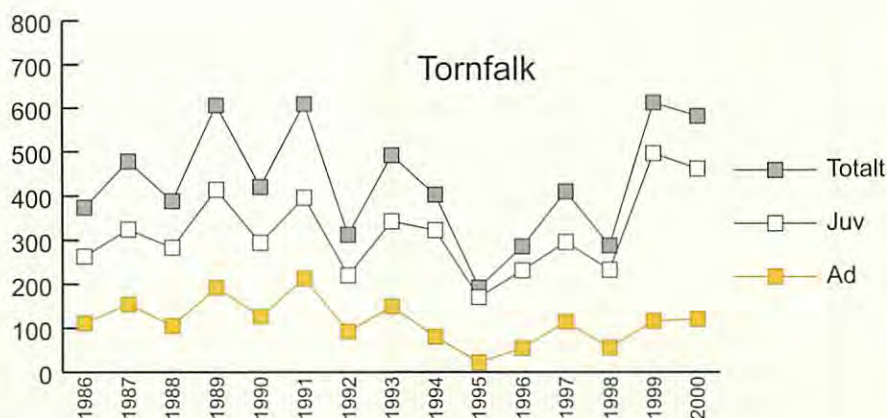
FISKGJUSE *Pandion haliaetus* Enstaka fiskgjusar observerades redan i slutet av juli och redan från början av augusti bokfördes enstaka sträckare flertalet dagar. En första topp med 13 respektive 22 ex passerade 13-14 augusti. Sedan följde en rätt jämn ström fram till början av september där sträcktoppen utgjordes av 20 respektive 32 ex 25-26 augusti. Antalen avtog mot slutet av september och totalt fem gjusar passerade i oktober. Enstaka

sträckare registrerades så sent som 21 och 23 oktober. Fåglarna passerade som vanligt i ordningen gamla honor, gamla hanar och ungfåglar, där mediandatum för samtliga kategorier inföll något tidigare än normalt (Tab. 3). Bland de adulta gjusarna var hanarna i majoritet med 63 procent, jämfört med en genomsnittligt jämnare könskvot på 53 % hanar.

Totalt 268 fiskgjusar är betydligt färre än fjolårets rekordnotering och ligger som för övriga tropikflyttare relativt lågt (Tab. 2). Femårsmedelvärdena i denna tabell antyder en ökning från slutet av 1980-talet till början av 1990-talet och därefter ett stabilt bestånd. Rapporter om lokala kraftiga minskningar i Vänern och Nedre Dalälvsområdet verkar inte ha slagit igenom i Falsterbosiffrorna. Det ska emellertid bli intressant att ta del av resultatet från årets riksinventering. Ungfågelsandelen på 52 % ligger nära medel och antyder, liksom för flertalet arter, ett sämre häckningsutfall än 1999 (Tab. 2).

Som vanligt var summan vid Stevns klint betydligt lägre, och totalt 84 ex utgör mindre än en tredjedel av antalet på den svenska sidan. Toppdagarna 25-26 augusti räknades totalt 30 gjusar på den danska sidan, vilket motsvarar 58 procent av antalet i Falsterbo.

TÖRNFALK *Falco tinnunculus* Redan i slutet av juli registrerades fem insträckande tornfalkar på den danska sidan av sundet. I Falsterbo räknades 28 ex under första augustidekaden vilket ökade via 66 ex i mitten av månaden till ett maximum på 128 ex i slutet av augusti. Högsta dagssiffra var 49 ex den 26 augusti. Tvåsiffriga antal bokfördes åtskilliga dagar i september med den högsta siffran (29 ex) på månadens sista dag. Sedan sjönk antalen men mindre antal sträckte flertalet dagar i oktober och totalt sju tornfalkar räknades i början av november. Honorna kulminerade ovanligt tidigt den 26 augusti medan mediandatum för hanar och ungfåglar inföll något senare än normalt i mitten av september (Tab. 3). Liksom närmast föregående år var andelen hanar bland de adulta ovanligt hög med 62 %. Detta beror sannolikt främst på fler fåglar sent på säsongen och i hela materialet råder för närvarande en jämn könsfördelning. Liksom hos flertalet andra rovfåglar var antalet vid Stevns klint förhållandevis lågt med totalt 151 sträckare under hösten.

FIGUR 5. Sträcket av tornfalk i Falsterbo 1986-2000 uppdelat på adulta och juvenila.

The migration of Eurasian Kestrel at Falsterbo 1986-2000 with adults and juveniles separated.

Tornfalkens sträckssiffror uppdelade på ålder visas i figur 5. Efter en allmän nedgång under större delen av 1990-talet har siffrorna de senaste två åren legat kring 600, vilket är samma höga nivå som de tidigare bästa åren 1989 och 1991. Sammantaget finns därför ingen tydlig trend under femtonårsperioden även om antalet utsträckande tornfalkar varierat mellan 200 och 600. Då även tornfalken är en gnagarspecialist med en stor del av beståndet i Norrland är det speciellt intressant att jämföra med utvecklingen för de båda nordliga arterna, fjällvråk och blå kärrhök. (Fig. 1 och 4). Alla tre arterna minskade kraftigt från slutet av 1980-talet, medan utvecklingen i varierande grad vänt de allra senaste åren. Fjällvråken som är mer knuten till fjällregionen uppvisar den tydligaste minskningen. Dessutom innehåller årets förhållandevis höga siffra, liksom för blå kärrhök, en jämförelsevis hög andel gamla fåglar. Jag tror därför att det var det disiga vädret med dominerande ostvindar i oktober som ledde till att fler adulta än normalt sträckte via Falsterbo och att detta inte bör tas som intäkt för en beståndsuppgång. Sammantaget antyder detta en sämre gnagarförekomst i fjällregionen jämfört med skogslandet under perioden. Tornfalkskurvan uppvisar större likheter med den blå kärrhökens vilket sannolikt beror på en större överlappning av utbredningsområdet i skogslandet hos dessa två. Vad är det då som gör att tornfal-

ken verkar ha återhämtat sig bättre? Såväl tornfalk som blå kärrhök drygar ut kosten med småfåglar så näringsmässigt finns troligen inga stora skillnader. Däremot häckar ju tornfalken även i södra delen av Sverige och det är tänkbart att populationsutvecklingen och/eller ungproduktionen är bättre i detta område. Då det ligger närmare Falsterbo bör eventuella förändringar slå igenom mer i sträckssiffrorna, även om en inte obetydlig del av de sydliga häckarna övervintrar i Sverige.

En titt på ungfågelsandelen (Fig. 2) visar att fjällvråken är den art där ungproduktionen reflekteras bäst i sträckssiffrorna. Under perioden har den legat mellan 5 och 35 % med generellt högre värden i början (Tab.2). Även om ungfågarna är överrepresenterade i Falsterbo hos blå kärrhök visar en god korrelation med ungfågelsandelen hos fjällvråk att häckningsresultatet speglas i sträckssiffrorna. När det gäller tornfalken är dominansen av ungfåglar emellertid så total att det blir svårt att uttala sig om ungproduktionen enskilda år. Allmänt har ungfågelsandelen ökat successivt från i genomsnitt 70 % i slutet av 1980-talet till 75 % i början av 1990-talet och 79 % de senaste fem åren (Tab. 2). Då gamla och unga inte har tydligt skilda sträcktoppar kan skillnaderna inte ha orsakats av varierande sträckväder olika år. Det är dock osäkert om siffrorna verkligen speglar en ökande ungproduktion under perioden.

AFTONFALK *Falco vespertinus* Efter två blanka år sträckte en juvenil aftonfalk ut norr om Fyren den 14 september. Dessutom rapporteras enstaka ungfåglar från den danska sidan såväl 18 augusti som 5 september. Antalet sträckare i Falsterbo har under perioden varierat mellan noll och sex utan någon tydlig trend (Tab. 2). Totalt har tre hanar med mediandatum den 22 augusti och 19 ungfåglar med mediandatum den 7 september räknats.

STENFALK *Falco columbarius* Höstens första stenfalk observerades den 23 augusti och följdes av ytterligare sex ex i slutet av månaden. Årets högsta siffra, 13 ex, bokfördes redan den 9 september följt av 10 ex sex dagar senare. Därefter var antalen mycket låga resten av september för att öka något följande månad. Utsträck iakttogs hela 21 dagar under oktober utan att några tvåsiffriga tal noterades. Säsongen avslutades med sammanlagt 9 sträckare 1-2 november. Årsumman på 157 ex är förhållandevis låg (Tab. 2). Den mest troliga orsaken till detta är att stenfalkssträcket missgynnades av de ihärdiga ostvindarna medan antalet var betydligt högre den västvindsdominerade hösten 1999. Jämfört med flertalet arter var emellertid antalet på den danska sidan relativt högt med totalt 101 insträckande, vilket motsvarar 64 procent av summan i Falsterbo. En titt på dagsiffrorna visar på en ovanligt dålig överensstämmelse. Sålunda sågs minst 58 av de danska falkarna, d.v.s. mer än hälften, inte i Falsterbo. Till exempel räknades vardera 17, 9 och 21 stenfalkar vid Stevns klint den 7, 15 respektive 27 oktober, jämfört med 8, 0 respektive 5 ex på den svenska sidan. Arten sträcker på bred front och enstaka falkar som forsar förbi ute på kanterna är lätta att missa (jfr. ängshök ovan).

Medan ungfågeln kulminerade något tidigare än vanligt den 17 september inföll mediandatum för hanarna rekordsent den 28 oktober (Tab. 3). Ungfågelsandelen på 75 % är bland de lägsta som noterats (Tab. 2). Orsaken är främst att ett ovanligt högt antal adulta hanar sågs under senhösten, medan endast två gamla honor bestämdes under säsongen (Tab. 1). Det speglar dock förmodligen även ett sämre häckningsutfall än det goda året 1999.

LÄRKFAK *Falco subbuteo* Totalt 37 lärkfalkar ligger under genomsnittet och det verkar inte

som om arten gynnades av höstens ostvindar, som dock främst inföll efter sträcktoppen. På lite längre sikt verkar beståndet vara relativt stabilt, där dock medeltalet för den senaste femårsperioden ligger klart under motsvarande för de två första perioderna (Tab. 2). Trots stora årliga variationer är den allmänna trenden sedan 1950-talet snarast negativ (Kjellén & Roos 2000). I Finland, där lärkfalken är ungefär lika vanlig som i Sverige, visar häckfågelstaxeringar på ett i stort sett oförändrat bestånd sedan 1982 (Taivalmäki m. fl. 1999).

Vid Stevns klint noterades en insträckande lärkfalk redan 25 juli medan årets första sträckare i Falsterbo bokfördes den 6 augusti. Sedan följde ytterligare sex ex i augusti varefter antalen ökade något i september. Sträcktoppen noterades relativt sent med sammanlagt 11 ex dagarna 19-22 september, inklusive ett dagsbästa på 4 ex den 20:e. Årets senaste bokfördes den 3 oktober. Endast två adulta fåglar innebär att ungfågelsandelen som vanligt var mycket hög (92 %, Tab. 2). Mediandatum 23 augusti för de adulta är något tidigare än vanligt, medan 17 september för de juvenila ligger sju dagar senare än genomsnittet (Tab. 3).

PILGRIMSFALK *Falco peregrinus* Den första pilgrimsfalken sträckte redan den 3 augusti och nästa passerade tre dagar senare. Sträcktoppen kom i slutet av augusti och början av september, men högsta dagsiffran inskränkte sig till 3 ex tre olika dagar. I mitten och slutet av september räknades 2 respektive 4 falkar medan inget utsträck noterades i början av oktober. I mitten av månaden räknades hela 8 sträckare följda av årets sista den 23 oktober. Därefter konstaterades inget utsträck men åtminstone två olika fåglar var tidvis stationära på Måkläppen. Sammanlagt ger detta 40 pilgrimsfalkar, vilket är lika många som året innan och endast obetydligt över medel för den senaste femårsperioden (Tab. 2). På längre sikt fortsätter pilgrimsfalken att öka och 1999 häckade minst 80 par i Sverige (Lindberg 2000). Således är det nu bara en tidsfråga innan antalet sträckare i Falsterbo är uppe i samma antal som under Gustaf Rudebecks räkningar på 1940-talet (Rudebeck 1950).

Ungfågelsandelen har hela tiden varit betydligt lägre än för de mindre falkarna och årets 25 % ligger endast något under genomsnittet (Tab. 2). Två äldre falkar som passerade den 18 augusti var båda 2K-fåglar och sådana verkar oftast passera ti-

digt på säsongen. Hanarna dominerade liksom flertalet år något hos både adulta och juvenila. Tågordningen var som vanligt gamla hanar, gamla honor, juvenila hanar och sist juvenila honor, där mediandatum generellt ligger rätt nära medel (Tab. 3).

Vid Stevns klint räknades 20 pilgrimsfalkar under hösten, d.v.s. hälften så många som i Falsterbo. Av dessa sågs dock minst hälften inte på den svenska sidan. En jämförelse av tider visar att den 25 km långa passagen tog mellan 21 och 50 minuter för fyra falkar som klockades på båda sidor av sundet. Detta motsvarar hastigheter på 30, 54, 58 och 71 km/h om vi inte tar hänsyn till vinden.

Denna artikel utgör:

Meddelande nr 204 från Falsterbo Fågelstation

REFERENSER

- Axelsson, P. 2000. Havsörnen häckar åter i Skåne. - *Anser* 39:180-181.
- Haukioja, E. & Haukioja, M. 1970. Mortality rates of Finnish and Swedish Goshawks (*Accipiter gentilis*). - *Finnish Game Res.* 31:13-20.
- Helander, B. 2000. Projekt Havsörn 1999. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 33:47-51.
- Jørgensen, H.-E. 1998. Status for de danske rovfuglebestande. - *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 92:299-306.
- Kerlinger, P. 1989. Flight Strategies of Migrating Hawks. - University of Chicago Press, Chicago.
- Kjellén, N. 1988. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön höstarna 1986 och 1987. - *Anser* 27:99-116.
- Kjellén, N. 1992. Differential timing of autumn migration between sex and age groups in raptors at Falsterbo, Sweden. - *Ornis Scandinavica* 23:420-434.
- Kjellén, N. 1997. Importance of a bird migration hot spot: proportion of the Swedish population of various raptors seen on autumn migration at Falsterbo 1986-1995 and population changes reflected by the migration counts. - *Ornis Svecica* 7:21-34.
- Kjellén, N. 1998. Annual variation in age and sex ratio among migrating raptors at Falsterbo, Sweden during 1986-1995. - *J. Ornithol.* 139:157-171.
- Kjellén, N. 1999. Projekt Glada - Årsrapport 1998. - *Anser* 38:85-89.
- Kjellén, N. 2000. Rovfågelsträckat över Falsterbohalvön hösten 1999. - *Fåglar i Skåne 1999*: 41-57.
- Kjellén, N. & Roos, G. 2000. Population trends in Swedish raptors demonstrated by migration counts at Falsterbo 1942-97. - *Bird Study* 47:195-211.
- Lindberg, P. 2000. Projekt Pilgrimsfalk 1999. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 33:59-63.
- Mueller, H. C., Berger, D. D. & Allez, G. 1977. The periodic invasions of Goshawks. - *Auk* 94:652-663.
- Nygård, T., Halley, D. J., Wiseth, B., Grønnesby, S. & Grønlien, P. M. 1998. Hva skjer med høneheauen? - *Vår Fuglefauna* 21:5-18.
- Rudebeck, G. 1950. Studies on Bird Migration. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 1.
- Ryttman, H. 1999. Duvhöken - näringskonkurrent till människan? - *Fauna & Flora* 94:113-119.
- Svensson, S. 2000. Häckfågeltaxeringen och vinterfågelräkningen 1999. *Vår Fågelvärld*, Suppl. 33:9-18.
- Taivalmäki, J.-P., Haapala, J. & Saurola, P. 1999. Breeding and population trends of common raptors and owls in Finland in 1998. - *Linnut-Vuosikirja* 1998: 38-53.
- Tyrberg, T. 2000. Fågelrapport för 1999. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 33:77-135.
- Ulfstrand, S., Roos, G., Alerstam, T. & Österdahl, L. 1974. Visible Bird Migration at Falsterbo, Sweden. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 8.

UNG PILGRIMSFALK

FOTO PER MAGNUS ÅRÉN

SUMMARY For the fifteenth year in succession the migration of raptors over the Falsterbo peninsula was studied daily from August 1 until November 20. The results from 1986-1999 have been published annually in *Fåglar i Skåne* and *Anser* (Kjellén 2000 and earlier). A summary of the results from the first five years was published in *Ornis Scandinavica* (Kjellén 1992), while the concentration rate of different species was discussed in *Ornis Svecica* (Kjellén 1997). Annual variation in numbers, as well as age and sex ratio during the first ten years was analysed in *J. Ornithol.* (Kjellén 1998).

At least one mobile observer was counting as close to the passage of migrants as possible. Table 1 gives number of migrating raptors of different categories in 2000. Annual totals from the whole period and the percentage of juveniles are depicted in Table 2. Table 3 show median dates, i. e. when 50 % have migrated, for different sex and age categories. The three highest daily totals during the autumn in the most common raptors are given in Table 4.

Although the breeding season in general obviously was not as good as in 1999 and easterly winds dominated, especially in September and October, the autumn total of over 53 000 counted migrants is well above average (Tab. 2). Most species occurred in good numbers, while low figures were found especially in a few late migrants like Goshawk, White-tailed and Golden Eagle.

The comparatively low number of White-tailed Eagles is most likely due to more birds staying further north this exceptionally mild autumn. Adult Honey Buzzards occurred in comparatively low numbers with an early peak in the middle of August. The proportion of juveniles (18 %) was relatively high like

last year (Tab. 2), reflecting an above average production of young. Seven Black Kites is a normal occurrence. The increase in the Swedish population of Red Kite continues and a total of 1050 migrants is only slightly below last years all time high. A total of 333 kites on 15 October represents a new daily high. Also the Marsh Harrier shows a continuous positive development, but the proportion of juveniles was fairly low with 75 %.

Northern Harrier occurred in the highest number for many years and also the other northern rodent-specialist, Rough-legged Buzzard, did comparatively well. Most likely however this is partly due to more adults being concentrated at Falsterbo with the easterly winds. The proportion of juveniles was also low in both species. Seven Montagu's Harriers is a rather low figure and the species seems to decrease on the Swedish mainland at the moment. After a clear increase during the 1970:s and 1980:s the number of Goshawks have dropped markedly to none this autumn. This is paralleled by a decrease in breeding numbers in most of Fennoscandia. With almost 30 000 Eurasian Sparrowhawks numbers stayed on the extremely high level reached last autumn. The main difference this year was a generally later passage resulting in a comparatively high number of adults (Tab. 2).

Common Buzzards were sparse up until September but a late peek in the middle of October resulted in a good total of close to 16 000. Like in most short-distance migrants the passage at Falsterbo has become progressively later during the period (Tab. 3).

A total of 268 Ospreys is well down compared to last year but close to the average of the last five-year period. Following a negative trend over several years the number of Eurasian Kestrels was almost as high as in 1999 (Tab. 2). The proportion of juveniles has always been high, reflecting a higher concentration to Falsterbo compared to adults, but has increased somewhat during later years. Although a large part of the Eurasian Kestrels at Falsterbo probably have a northern origin, this species seems to do better than the extreme northerly rodent-specialists, Northern Harrier and Rough-legged Buzzard. Merlin had a rather poor season most likely due to a dominance of easterly winds during most of the autumn. Comparatively high numbers of adult males migrated in late autumn.

The concentration of Hobbies at Falsterbo is very low, with this years 37 only slightly below average. The long-time trend seems to be weakly negative although numbers fluctuate between single years. The

ARTIKELFÖRFATTAREN NILS KJELLÉN

BRUN KÄRRHÖK

positive trend in Peregrine continues although 40 migrants is not that impressive nowadays. As in most other species the proportion of juveniles was slightly below average (Tab. 2). Rarer migrants included Falsterbo's second Egyptian Vulture, a juvenile Pallid

Harrier, three Lesser and two Greater Spotted Eagles and a Red-footed Falcon.

NILS KJELLÉN
Ekologihuset, S-223 62 Lund, Sweden

